

פרשת דוד ובת־שבע

- א. שלבי הנפילה לחטא.
- ב. מהו חטא דוד.
- ג. הריגת אוריה מול לקיחת בת־שבע.
- ד. עונש דוד – משל נתן הנביא.
- ה. "וידרוש לאשה".

שמואל ב

שמואל ב

1 ואמרת גם עבדך אוריה החתי מת: וילך המלך ויבא
 2 וגד לדוד את כל־אשר שלחו יואב: ויאמר המלאך אל־
 3 דוד כִּי־גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השדה ונהיה
 4 עליהם עוֹר־פֶּתַח הַשָּׁעַר: וילאו המוראים אל־עבדך מעל
 5 החומה ויכרתו מעבדי המלך וגם עבדך אוריה החתי
 6 מת: ויאמר דוד אל־המלאך כה־תאמר אל־
 7 יואב אל־ירע בעיניך את־הדבר הזה כִּי־זוה וזוה תאכל
 8 החרב החוק מלחמתך אל־העיר ודרכה וחוקיה: ותשמע
 9 אשת אוריה כִּי־מת אוריה אישה ותספר על־נעלה:
 10 ויעבר האבל וישלח דוד ויאספה אל־ביתו ותהי־לו
 11 לאשה ותלד לו בן וירע הדבר אשר־עשה דוד בעיני
 12 יְהוָה: וישלח יהוה את־נתן אל־דוד ויבא אליו
 13 ויאמר לו שֵׁי אֲנִישׁ הֵיוּ בְעִיר אֹרֵחַ אֶחָד עֶשְׂרִי וְאֶחָד אִשׁ:
 14 לְעֹשֵׂר הָיָה צֹאן וּבָקָר רַב־מֵאֵד: וְדָשׁ אֵין־לִּי בֵּי אִם־
 15 כִּבְשָׂה אֶחָד קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה וְחִיָּה וְתַגְלִיל עִמּוֹ וְעַבְדּוֹ
 16 וְחָדוֹ מִפְּתוֹ תֹאכַל וּמִכֶּסֶף תִּשְׁתֶּה וּבְחִיקוֹ תִשְׁכַּב: ותהי־לו
 17 קִבְתָּ: ויבא הלך לאיש העֶשְׂרִי ויחמל לקחת מִצֵּאֲנּוֹ וּמִבְּנֵי
 18 לְעֹשֵׂת לְאֹרֶחַ הַבַּיִת לְוִיָּחָה אֶת־כִּבְשַׁת הָאִישׁ הַרְאֵשׁ וַיִּנְשֵׂה
 19 הָאִישׁ בְּבֵא אֵלָיו: ויחֲרֵף דוד באיש מאד ויאמר אל־נתן
 20 חֲרִי־יְהוָה כִּי בְרַמּוֹת הָאִישׁ הַעֲשֵׂה זֹאת: ואת־הכִּבְשָׂה וְיִשְׁלַם
 21 אַרְבַּע־עֶשְׂרִים עֶקֶב אֲשֶׁר עֲשֵׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא־
 22 חָמַל: ויאמר נתן אל־דוד אתה האיש וזה־
 23 אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִכִּי מִשְׁחִיתֶךָ לְמַלְךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
 24 וְאֲנִכִּי הַצִּלְתִּיךָ מִיַּד שָׂאוֹל: ואתנה לך את־בית אדניך ואת־
 25 נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחִיקֶךָ ואתנה לך את־בית ישראל ויהוה וְאִם־
 26 מֵעַתָּה וְאִסְפָּה לְךָ בִּזְנֵה וְכֹהֲנָה: מִדּוֹעַ בּוֹתֵי אֶת־דָּבָר יוֹזֵה
 27 לְעֹשֵׂת הָרַע בְּעֵינָי אֶת אוריה החתי הכִּית בַּחֶרֶב וְאֶת־
 28 אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְאוֹתוֹ הֲרַגְתָּ בַּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹ: וְעַתָּה
 29 לֹא־תִסְפָּר הָרַב מִבֵּיתְךָ עַד־עוֹלָם עֶקֶב כִּי בֹתַנִּי וְתָקַח אֹת־
 30 אִשְׁתּוֹ אוריה החתי לְחַיּוֹת לְךָ לְאִשָּׁה: כֹּה ו
 31 אָמַר יְהוָה הֲנֵי מִקִּים עֲלֶיךָ רֵעַה מִבֵּיתְךָ וְלָקַחְתִּי אֶת־נְשֵׁיךָ
 32 לְעֵינַי וְנָתַתִּי לְרֵעֶיךָ וְשָׁכַב עִם־נְשֵׁיךָ לְעֵינֵי הַשָּׁמַשׁ הַזֹּאת:
 33 כִּי אֶתָּה עֹשֵׂת כַּסְתָּר וְאֵנִי אֹעֲשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה נֶגַד כָּל־
 34 יִשְׂרָאֵל וְנֶגַד הַשָּׁמַשׁ: ויאמר דוד אל־נתן
 35 חַטָּאתִי לַיהוָה: ויאמר נתן אל־דוד גִּם־יְהוָה
 36 הַעֲבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תִמּוֹת:

1 והיו לתשובת השנה לעת זאת * יא
 המלאכים וישלח דוד את־יואב ואת־עבדיו עמו ואת־כל־
 2 ישראל וישלחו את־בני עמון ויערו על־רבה דוד וישב
 3 בירושלם: והיו לעת הערב ויקם דוד מעל
 4 משוכבו ויתהלך על־גג בית־המלך וירא אשה רחצת מעל
 5 הגג האשה טובת מראה מאד: וישלח דוד וידרש לאשה
 6 ויאמר הלא־זאת בת־שבע בת־אלישם אשת אוריה החתי:
 7 וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבוא אליו וישכב עמה
 8 והיא מתקדשת מטמאתה ותשב אל־ביתה: ותהר האשה
 9 ותשלח ותגד לדוד ותאמר הרה אנכי: וישלח דוד אל־יואב
 10 שלח אלי את־אוריה החתי וישלח יואב את־אוריה אל־
 11 דוד: ויבא אוריה אליו וישאל דוד לשלום יואב ולשלום
 12 העם ולשלום המלחמה: ויאמר דוד לאוריה רד לביתך ורחץ
 13 רגליך ויצא אוריה מבית המלך ותצא אחריו משאת המלך:
 14 וישכב אוריה פתח בית המלך את בל־עבדו אדניו ולא יד
 15 אל־ביתו: ויערו לדוד לאמר לא־ירד אוריה אל־ביתו ויאמר
 16 דוד אל־אוריה הלא מדרך אתה בא מדוע לא־ירדת אל־
 17 ביתך: ויאמר אוריה אל־דוד הארון וישראל ויהודה ישבים
 18 בסקנות ואדני יואב ועבדי אדני על־פני השדה חלים ואני
 19 אבוא אל־ביתי לאכל ולשתות ולשכב עם־אשתי הן וחי
 20 נפשך אם־אעשה את־הדבר הזה: ויאמר דוד אל־אוריה
 21 שֵׁב בֵּית גַּם־הַיּוֹם וּמָחָר אֶשְׁלַחךָ וישב אוריה בירושלם ביום
 22 ההוא וממחרת: ויקרא־לו דוד ויאכל לפניו וישכרוהו
 23 ויצא בערב לשכב במשכבו עם־עבדיו אדניו ואל־ביתו לא
 24 ירד: ויהי בבקר ויכתב דוד ספר אל־יואב וישלח ביד אוריה:
 25 ויכתב בפספר לאמר הבו את־אוריה אל־מול פני המלחמה
 26 החזקה ושבנתם מאחריו ונכה ומת: והיו
 27 בשמור יואב אל־העיר ויחן את־אוריה אל־המקום אשר
 28 ידע כי אנשי־חיל שם: ויצאו אנשי העיר וילחמו את־יואב
 29 ויפל מן־העם מעבדי דוד וימת גם אוריה החתי: וישלח
 30 יואב ויגד לדוד את כל־דברי המלחמה: ויצו את־המלאך
 31 לאמר ככל־דעתך את כל־דברי המלחמה לדבר אל־המלך:
 32 והיה אם־יתעלה חמת המלך המלך ואמר לך מדוע נגשתם אל־
 33 העיר להלחם הלא ידעתם את אשר־ירד מעל החומה: מר
 34 הכה את־אבימלך כן־ירכשת הלא אשה השליכה עליו
 35 פלח רכב מעל החומה וימת מתביך למה נגשתם אל־החומה

א. שלבי הנפילה לחטא

להבנת חטאו של דוד צריכים אנו להתבונן בפסוקים המספרים על השתלשלות המאורעות שהביאו לידי חטא זה.

במס' סנהדרין (קז.) נא "אמר לפניו (דוד) רבש"ע בחנני ונסני... אמר (הקב"ה לדוד) מינסנא לך... בדבר ערוה, מיד "ויהי לעת ערב, ויקם דוד מעל משכבו" וגו', אמר רב יהודה שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום (רש"י - שהיה משמש מיטתו ביום)... וירא אשה רוחצת מעל הגג... בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי חלתא (חפפה ראשה תחת כוורת) אתא שטן אידמי ליה כציפרתא, פתק ביה גירא, פתקה לחלתא, איגליה וחזייה, מיד "וישלח דוד וידרוש לאשה וכו'".
רואים אנו מחז"ל כי לחטא דוד קדמו כמה מאורעות וסיבות שהשתלשלו וגרמו לחטא זה.

בפרוש "דעת מקרא" (שמואל ב', י"א) מובאים כמה דיוקים נוספים המסייעים בידינו להבין את חטאו של דוד. "ויקם דוד מעל משכבו" (פסוק ב') הכוונה למשכב הצהרים. דבר זה מסופר לגנותו, שבשעה שישראל בקרב הוא מקפיד על שינת הצהרים. וכן על דברי הכתוב (שם א') "ודוד יושב בירושלים" אומר המלבי"ם שגם זה לגנותו שלא יצא לפני העם למלחמה ולכן בא מעשה זה לידו. (ויתכן שדוד סבר, שמכיון שעיקר המלחמה הוכרעה כבר, כאמור בפסוק א' "ויצורו על רבה", אין לו צורך לצאת לפניהם. "ויתהלך על גג בית המלך" - גם דבור זה לגנותו, שהכל רואים שהמלך מטייל להנאתו בשעת מלחמה.

"ויהי לעת ערב... וירא אשה רוחצת" - כאן רואים מעשה שלילי של בת-שבע שהקדימה ללכת למקוה טרם בוא הלילה ועדיין יש אור בחוץ.
"וירא אשה רוחצת מעל הגג" - שדוד צפה בה מהגג, באופן שהוצרך לכוון לראות (מלבי"ם).

מעשה מתחילים שלבי ההתרדרות, "וידרוש לאשה" - דוד לא בקש מיד שיביאנה כי רק אדם פרוץ היה עושה כן, אלא דרש לדעת מי היא האשה, מעשה סתמי. ולאחר מכן "וישלח מלאכים ויקחה ותבוא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטומאתה ותשב אל ביתה"¹.

על משל נתן הנביא בפרק י"ב אומרים חז"ל במס' סוכה נ"ב "אמר רבא: בתחילה קראו (ליצה"ר) הלך, ולבסוף קראו אורח, ולבסוף קראו איש. שנאמר ויבא הלך לאיש העשיר ויחמול לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לאורח, וכתוב ויקח את כבשת האיש הקראש ויעשה לאיש הבא אליו". בספר "מוסר הנביאים" ומוסבר (עפ"י רש"י) ש"הלך" הוא אדם שעובר בדרך בחוץ. "אורח" הוא מי שנכנס להתאכסן אצלו, ו"איש" הוא כבר בן בית או בעל הבית. המהרש"א (בחידושי אגדות לסוכה שם) מסביר שראיית דוד את בת-שבע מעל לגג גרמה ליצה"ר להיות כעובר בחוץ. אח"כ ויקחה ותבא אליו וישכב עמה ותשב אל ביתה" זה כמו האורח שבה להתאכסן ואח"כ חוזר הביתה. ולאחר שנהרג אוריה ודוד נשא את בת-שבע, זהו השלב של "איש" שהוא כבעל בית אצלו. ניתן גם להשוות ג' שלבים אלו, של התפתחות היצר באדם, לג' הפעלים המרכזיים בפסוקים ג' ד' בפרק י"א:

וידרוש לאשה - ויבא הלך לאיש העשיר;

ויקחה - ויחמול לקחת מצאנו... לעשות לאורח;

ותבא אליו וישכב עמה - לאיש הבא אליו.

1. המילים: "והיא מתקדשת מטומאתה ותשב אל ביתה" רומזים לצפיית דוד בבת-שבע "וירא אשה רוחצת (לנדתה) מעל הגג".

פסוקים ג'ד' מתארים את הנפילה ההדרגתית. דוד דורש לאשה וניתן מקום ליצר להתגרות בו, בזה שעכשיו הוא יודע מי היא האשה אשר בה צפה, אך בינתיים אין לו כוונת מיוחדות כלפיה. "ויקחה" – עדיין לא ברור לחלוטין אם ברגע זה רצה לבוא אליה (אולי אמר לעצמו שסתם ידבר עמה).

"א"ר אסי – יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא (קורי עכביש) ולבסוף דומה כעבותות העגלה" (סוכה נ"ב).

יתכן שאפי' גם בשלב זה דוד לא היה נכשל בחטא, אלמלא עשתה בת-שבע צעד מצדה – "ותבא אליו". על הצער מצד בת שבע ניתן ללמוד מהשוואתה ללקיחת אסתר.

ש"מ"ב פרק י"א	אסתר פרק ב'
ויקחה ותבא אליו	"ותלקח אסתר אל בית המלך" – (פסוק ח')
	"ותלקח אסתר אל המלך אחשוורוש" – (פסוק ט"ז)

לא מסופר שאסתר באה אל המלך, אך פעמיים כתוב "ותלקח", שנלקחה בעל כרחיה. מלת "ותבא אליו" אצל בת-שבע רומזת אולי להסכמה מסוימת.

בפסוק ד' נאמר "וישכב עמה". ישנו הבדל בין "וישכב אותה" (מלה שלפעמים כרוכה יחד עם המילה "ויענה") המורה על מעשה בעל כרחיה, לבין המושג "וישכב עמה", המורה על הסכמה מצד בן הזוג השני². השימוש בביטוי זה רומז אולי להסכמה מסוימת מצד בת-שבע, דבר המחזק את אמרינו ש"ותבא אליו" מראה על יוזמה עצמית או הסכמה מצידה לפני המעשה, ויתכן שבגלל צעד זה לא יכול היה דוד לכבוש את יצרו ונכשל בחטא. הסבר זה יקל עלינו להבין איך חטא דוד באשת איש (ע' להלן בדעת רש"י). דוד לא תכנן מעשה זה מלכתחילה אלא שיצרו דרדרו, וכשבת-שבע הוביעה נכונת מצדה, נכשל דוד.

בפרוש "דעת סופרים" מובא הסבר נוסף להשתלשלות המאורעות והסיבות שגרמו לחטא דוד. דוד נמצא במצב שמלכותו שלווה ומתעצמת, והסדרים הפנימיים והרוחניים בעם טובים, והוא מוצא שזהו הזמן הנכון לחפש יורש למלכותו. לעת ערב כאשר דוד קם מעל משכבו והוא מנקה מהרהורי ערוה מתגלה לעיניו בת-שבע. דוד חושב שמן השמים זימנו שיראה אשה זו בשעה זו, בכדי שממנה יצא היורש. דוד דורש לאשה זו ומתברר לו ממנה שבעלה יצא למלחמה ונתן לה גט על תנאי, וממילא גם אין יחסי בת-שבע ואוריה תקינים והוא כנראה מתכוון לגרשה. דבר זה מתברר ע"י דוד לאחר שאוריה מצווה לחזור לביתו ואינו מוכן בשום אופן לכך. דבר זה מחזק את מחשבתו של דוד שהקב"ה זימן לו אשה שממנה יצא היורש. נואמנם כך היא האמת כמ"ש חז"ל (סנה' קז.). אמנם בכל הענין מעוטף גם היצה"ר שנועד לנסות את דוד. כאשר הענינים מסתבכים ואוריה אינו רוצה לשוב לבת-שבע ואינו רוצה לגרשה ומעיז פניו כנגד דוד "חי נפשך אם אעשה את הדבר הזה" מחליט דוד למסור דינו לשמים – להכניסו לחזוית המלחמה. לאחר שאוריה נהרג מתחזק דוד בדעתו שאכן זהו עונשו של אוריה. אך באמת היה היצה"ר מעוטף כאן במקצת, ואמנם אפי' שהיתה גם כונה לשם שמים, לא היה הדבר ראוי לדוד לפעול באופן כזה, והדברים שנתפרסמו בעם גרמו לחילול שם ה' ע"י דוד מלך ישראל "וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני ה'", וכן (יב"ר) "עקב כי בוחני". לכן העונש על חטא חילול ה' הוא בחילול בית דוד "כי אתה עשית בסתר, ואני אעשה... נגד כל ישראל ונגד השמש", וכך רואים העם שאין הקב"ה מוותר אפי' לצדיק כדוד.

2. עיין גם מעשה שכם בן חמור (בראשית לר, ב) ומעשה אשת פוטיפר (ברא' לט, ז) וראה גם מנשה אמנון ותמר (ש"מ"ב י"ג, י"א-י"ד).

ב. מהו חטאו של דוד

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן, כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה ... דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו" (שבת נ.).

לדעת רש"י גט כריתות הוא "גט על תנאי שאם ימות תהא מגורשת מעכשיו". וכן מבאר הרלב"ג (שמואל ב', י"ב, כ"ד): "כי ההולך למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו. ואחר שמת במלחמה נתבאר הענין למפרע שלא היתה אשת אוריה כשבא עליה דוד". הרלב"ג אף מוכיח שלא יתכן שדוד חטא באשת-איש, משני טעמים: א. "איך לא צוהו הש"י ע"י נביאו שיעזבה (את בת-שבע) והאשה המזונה אסורה לבעל ואסורה לבעל כמו שנתבאר בענין הסוטה". ב. "זאיך אהב הש"י את הילד (שלמה) ורצה שתהיה ממנו הממלכה". ועליו נאמר (דבה"א א', כ"ט, כ"ג) "וישב שלמה על כסא ד' למלך", ומצאצאיו יצאו מלכי יהודה. ויש להוסיף שאף המקרא עצמו אינו מחשיב דבר זה לעון חמור, שהרי במלכים א' (ט"ו, ה) כתוב "אשר עשה דוד את הישר בעיני ה', ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי", שנראה שעיקר החטא היה הריגת אוריה ולא המעשה עם בת-שבע.

ולכאורה קשה, שאף אם נאמר שנתן אוריה לבת-שבע גט על תנאי, הרי בשעת המעשה היתה אשת איש, וכן מקשה רבינו תם במס' שבת (שם תוד"ה גט). זאת ועוד, גם אם נאמר שלא חטא דוד מבחינה הלכתית באשת איש, כיצד נוכל להבין שדוד מתכנן את מיתת אוריה, וכי זו דרכו של "נעים זמירות ישראל" שזמירותיו משופעות ברוח"ק. ועוד, הלא דוד עצמו אומר "וחטאתי נגדי תמיד" (תהלים נא,ה) במזמור המדבר על חטא בת-שבע.

ולכן מבאר ר"ת את ענין גט הכריתות בצורה שונה מרש"י, ואלה דבריו: "ונראה לר"ת שהיה מגרשה לגמרי בלי שום תנאי". לפי דבריו מתיישבים הקשיים דלעיל. בת-שבע היתה כבר מגורשת ע"י בעלה, ולכן כשדוד ראה שהיא מתקדשת מטומאתה, הרי היתה גם פנויה וגם לא בעת נדתה. דוד, אחרי שמעו על הריגתה, רצה שאוריה ילך לביתו להתייחד עם בת-שבע, וכך יחשבו שהולד הינו בן אוריה. לפי הפירוש הנ"ל, בזה שאוריה חוזר לאשתו הוא מקדשה מחדש ע"י מעשה הביאה, שהיא אחת מג' דרכי קידושין. דוד לא רצה שידעו שלמלך נולד בן מאשת אחד החיילים, לא בגלל חטא של אשת איש, אלא מכיוון שאין זה הגון. כי כאשר חייל בית דוד יוצא לקרב, על אף שמגרש את אשתו, כולם יודעים שבחזרתו יקדשה מחדש, ולכן אין זה מכבוד המלכות שידעו שהמלך לקח את אחת מנשות חייליו. לפי פירוש רש"י שבאמת בשעת המעשה היתה בת-שבע אשת איש אפשר לומר סיבה נוספת לכך שדוד רצה שאוריה יחזור לביתו, בכדי שבת-שבע לא תהרג על שזינתה כאשת איש, וזאת רומזת בת-שבע, "ותשלח ותגד לדוד ותאמר הרה אנכי, וישלח דוד אל יואב שלח אלי את אוריה החיתי". המהר"ל בבאר הגולה (באר חמישי עמ' קב) מבאר: "דוד לא היה מכוון לשום צד היתר (בשעה שבא על בת-שבע לא היה מקפיד על הגירושין) וכן כאשר צוה להרוג את אוריה לא היה בשביל שמרד במלכות, שא"כ היה דן אותו בסנהדרין כדאמר, רק מפני שצפה הש"י החטא בבת-שבע וצפה ג"כ שיהרוג את אוריה באיסור, ...גם הש"י שימרוד אוריה במלכות בית דוד עד שיהא חייב מיתה, ולפיכך לא חטא בהריגתו לפי האמת. וכל זה מצד הש"י יתברך שהיה רוצה להיות עמו, לכך סיבב דבר זה. אבל מצד דוד עצמו לא היה זה, לכך הכתוב מייחס החטא לדוד כאלו עשה החטא".

ג. הריגת אוריה מול לקיחת בת-שבע

בספר מלכים א', (ט"ז ה') מצינו שדוקא הריגת אוריה נחשבת כעוון החמור: "אשר עשה דוד את הישר בעיני ה', ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו, רק בדבר אוריה החיתי". וכן בדברי נתן הנביא (י"ב, ט) "מדוע בזית דבר ד' לעשות הרע בעיני, את אוריה החתי הכית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו הרגת בחרב בני עמון". הזכרת חטא אוריה קודמת להזכרת מעשה בת-שבע. מאידך בפרק י"ב (י"ד"א) מופיעים שני עונשים: א. "לא תסור חרב מביתך עד עולם". ב. "הגני מקים עלך רעה מביתך ולקחתי את נשיך לעיניך". במבט ראשון נראה, שעונש אחד הוא כנגד הריגת אוריה והשני כנגד מעשה בת-שבע. אך באמת נראה ששניהם מכוונים רק כנגד מעשה בת-שבע כי בפסוק י' נאמר "עקב כי בזיתני ותקח את אשת אוריה החתי", מכאן משמע שהעונשים ניתנו על מעשה בת-שבע. ועוד, שבתהילים פרק נ"א נראה שכל וידויו של דוד היה על ענין בת-שבע "כאשר בא אל בת שבע", למרות שיש רמז גם על מעשה אוריה בפסוק ט"ז: "הצילני מדמים אלקים אלקי תשועתי תרנן לשוני צדקתך". וא"כ מדוע לא נענש דוד על הריגת אוריה? הגמ' במס' שבת (נ"ז). אומרת: "ואותו (את אוריה) הרגת בחרב בני עמון, מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו, אף אוריה אי אתה נענש עליו. מאי טעמא? מורד במלכות הוה דאמר ליה: ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים".

רש"י מסביר שהמרידה היתה בזה שקבל עליו מרות אחרים על פני המלך. והתוס' מסבירים שהמרידה היתה בזה שסרב ללכת אל ביתו. יוצא שהחטא של דוד היה רק בזה שלא דן את אוריה לפני בית-דין והחליט בעצמו לשלחו למיתה. בספר "דעת סופרים" ישנה הערה שיתכן ודוד חשש מלדון את אוריה על מרידה שהרי דוד קרא לאוריה בגלל מניעים אישיים ולכן לא רצה לדונו, והחליט לשלוח את אוריה לקרב ע"מ למסור דינו לשמים, שאם אכן חייב מיתה, ימות בקרב. לפי זה מובן מה שכותב הזוהר "ואותו הרגת בחרב בני - עמון - וכל חרב מבני עמון היה חקוק בו נחש עקום, צורה של דרכון שהוא ע"ז שלהם. אמר הקב"ה: "נתת כח לשקץ ההוא" (דף ק"ז. ח"ב). והיה כאן חלול ד', ועל כן אומר דוד "לך לברך חטאתי" (תהילים נ"א, ו).

נחזור לענין הקודם. עלינו להבין למה דוקא חטא אוריה נחשב לו, ולא מעשה בת-שבע? יש כותבים, שההבדל הוא שחטא בת-שבע היה בין אדם למקום (מנייון שבאופן הלכתי לא היה חטא וגם בת-שבע הסכימה לכך) ולכן נמחל לו לגמרי, אך במעשה אוריה שהיה בין אדם לחבירו, היה צורך במחילת אוריה. לפי הזוהר, הסיבה היא בגלל חילול ד' שהיה כאן, שחרב בני עמון ואליליהם גברו על גבורי דוד. ויתכן שזו הסיבה שבפרק י"ב יש דגש דוקא על מעשה בת-שבע ולא על ענין אוריה מכיון שזה היה דבר יותר גלוי ממעשה אוריה ולכן יש בו יותר חילול ד' (דעת מקרא). ולפי שב דברים אלו לפירוש של הזוהר, נוכל לומר שבעיני העם מעשה בת-שבע היה יותר גלוי וקרוב יותר לחילול ד', אך בעיני ד', מעשה אוריה היה חמור יותר שגרם לחילול שם ד' גדול מאד בזה שהעמונים ראו נצחון לע"ז שלהם וחזוק מעמדה (כלשון הזוהר).

ד. משל נתן הנביא

יש לעמוד על ההשוואת בין משל נתן למעשה דוד ובת-שבע. כבר עמדנו על ההשוואה בין המילים "הלך" "אורח" ו"איש" המופיעות במשל נתן למעשה דוד ובת-שבע. העשיר הוא כמובן דוד, כמלך הוא חולש על המיסים וכן על אוצרות רבים (ראה שמואל א' פרק ח' - משפט המלך). והרש הוא אוריה, יתכן שנקרא רש מכיון שהיה גר (ולכן נק' החתי) ואין לו משפחה ויורשים.

"ולרש אין לו כל כי אם כבשה אחת" קטנה... ותהי לו כבת". משפט זה מתאים לפירושו של הזוהר (ח"א דף ח' ע"ב) שבת-שבע היתה קטנה ולא התייחד איתה אוריה ("ותהי לו כבת" ולא כאשה).

"מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב" - כאן השתמש הנביא בג' פעלים אלה בסדר שהזכירם אוריה בפרק י"א - "ואני אבוא אל ביתי לאכול ולשתות ולשכב עם אשתי". "ויבא הלך לאיש העשיר" - רומז לביטוי בפרק י"א "ויתהלך על גג בית המלך" (שם).

פסק דינו של דוד על מעשה כבשת הרש הוא "חי ד' כי בן מות האיש העושה זאת ואת הכבשה ישלם ארבעתיים...". לפ"ז דוד היה צריך למות אך מכיוון שחזר בתשובה הוודה על חטאו מחלו לו על המיתה, "ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה" - ויאמר נתן אל דוד: גם ד' העביר חטאתך - לא תמות".

אמנם עונש ארבעתיים - התקיים, בזה שלקה בארבעה בנים - הילד הראשון של בת-שבע, אמנון (שנהרג ע"י אבשלום), תמר (שנאנסה ע"י אמנון), ואבשלום (שמרד נגדו ונהרג), ויש המונים את ארוניה כאחד מהארבעה. נתן הנביא מוסיף על זה - "ועתה לא תסור חרב מביתך עד עולם עקב כי ביזיתני ותקח את אשת אוריה החתי... הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את נשיך לעיניך ונתתי לרעיך ושכב עם נשיך לעיני השמש הזאת" - כאן רמז למעשה אבשלום שלקה את פלגשי דוד.

ה. וידרוש לאשה

המסורת אומרת כי חמש פעמים כתוב "לאשה" בתנ"ך:

- א. באכילת אדם וחיה מעץ הדעת "ויאמר ד' אלקים לאשה" (בר' ג' י"ג).
- ב. בפרשת סוטה "ואמר הכהן לאשה" (במדבר ה', כ"א).
- ג. כשמשון לוקח אשה מתמנע - "וירד וידבר לאשה ותישר בעיני משון" (שופטים י"ד, ז).

ד. במעשה דוד ובת-שבע "וישלח דוד וידרוש לאשה" (שמ"ב י"א ג').

ה. המלך שואל את האשה משונם על מעשה אלישע שהחיה את בנה "וישאל המלך לאשה ותספר לו" (מל"ב ח', ו').

ניתן לומר שישנו קשר בין חמשת המקומות הללו. הקשר הבולט ביותר הוא בין מעשה בת-שבע ופרשת סוטה. האשה הסוטה חשודה על כך שלא היתה נאמנה לבעלה וזינתה עם אדם אחר. לפי האומר שבגט על תנאי האשה עדיין אשת-איש (ע' לעיל בדעת רש"י) ההקבלה למעשה בת-שבע ברורה.

הקשר בין מעשה דוד ובת-שבע לאכילת אדם וחיה מעץ הדעת הוא עפ"י המדרש שדוד המלך קבל שבעים שנות חייו מאדה"ר. ואדם ע"פ רמז הוא ר"ת של "אדם דוד משיח". דוד שהוא תחילת מלכות ישראל מתחיל את עיקר תיקונו של חטא אדה"ר. אדה"ר היה צריך לאכול מעץ החיים ורק אח"כ היה מסוגל לאכול מעץ הדעת ולעלות למדרגת עץ החיים. אך אדם הראשון חשב שיוכל להקדים ולאכול מעץ הדעת ורק אח"כ לאכול מעץ החיים. עוד מובא על אדה"ר, שחטא בזה שלא המתין עד שבת לבא אל חוה. שני הדברים הללו רומזים למה שאמרו חז"ל על דוד, שבת-שבע היתה ראויה לו מששת ימי בראשית (דוקא) אלא שאכלה פגה [היינו שלא המתין לזמן הנכון והקדים] - סנהדרין דף ק"ז.

גם בין מעשה משון למעשה דוד ניתן למצוא קשר. על הפסוק בפרשת ויחי: "לישועתך קיויתי ד'" אומרים חז"ל שיעקב אבינו חשב שמשון יהיה המשיח וכשראה שינקרו לו את עיניו וימות עם הפלישתים, אמר "לישועתך קיויתי ד'". משון יכול היה

לדיות המשיח אך הוא נכשל בחטא. לקיחת אשה מותמנע היתה עוד לפני שנכשל בחטא. שמשון לקח אשה זו בתואנה להלחם נגד הפלישתים וחשב שלא יפול לחטא, אך בסוף נכשל בגלל אשה מבנות פלישתים. וכן ברוד מצינו שאמר לקב"ה "בחנני ה' ונטוני, וה' מיטהו בדבר אוריה ורוד נכשל בחטא (סנהדרין ק"ז ע"א).

גם בין מעשה דוד לבין שאילת המלך לאשה משונם ניתן למצוא קשר. בפרשת האשה משונם אנו מוצאים רמזים למשיחיות. הבן שגולד מבטא את המשיחיות של משיח בן אפרים שחייב למות בגלל עוונות העם (עי' סוכה דף נ"ב ע"א) ואח"כ יקום לתחייה ע"י משיח בן דוד.